

BLOEMBOLLEN KOERIER

SEPTEMBER 2022

DAGELIJKS IN DE WEER MET HASPELS

Op een vroege ochtend in augustus verplaatst Bart Arentsen van het gelijknamige bloembollenbedrijf in Aalten (Gld.) samen met medewerker Wiebe van Eerden een beregeningshaspel in een perceel gladiolen. „De laatste maanden zijn we vrijwel dagelijks in de weer met onze zeven haspels. Is het niet in de gladiolen, dan is het wel in de lilies - die voor hun groei nog iets afhankelijker zijn van voldoende water”, zo vertelt Arentsen, die jaarlijks zo'n 25 hectare gladiolen op contract teelt voor gladiolenveredelaar For Ever Bulbs. Volgens de Achterhoekse teler staan de gladiolen er dit seizoen goed bij en lijkt er een goede oogst aanstaande.

Boy Schouten, Schouten Tulips:

'ONS VAK WORDT STEEDS UITDAGENDER'

„Er zijn op dit moment een heleboel onzekerheden binnen de bollenteelt. Denk alleen maar aan de grillige energieprijzen en de alsmaar stijgende kostprijs. Dat maakt het lastig om afgewogen, toekomstbestendige beslissingen te nemen”, zegt Boy Schouten van Schouten Tulips in Zwaagdijk (N-H). Niettemin vindt hij de bollenteelt het mooiste vak dat er is. „Vooral de combinatie van teelt en handel vind ik prachtig! Je moet voortdurend anticiperen op wat er komen gaat; daar krijg ik dus energie van.”

Het is begin augustus, een relatief rustige periode bij Schouten Tulips in Zwaagdijk. In het enorme hallencomplex zijn wat groepjes mensen bezig met het klaar maken van bollen voor handel, export en eigen gebruik. Verder rijden er voortdurend hefrucks en wordt er onderhoud gepleegd aan machines en installaties. Boy Schouten - een energieke twintiger met een vlammeend rode houthakkersblouse - loopt met vlotte pas langs tal van sorteer-, koel- en opslagruimtes. Her en der graait hij even in een kist en maakt hij een praatje met zijn medewerkers. Tussendoor legt hij uit hoe het bedrijf door de jaren heen is opgebouwd en waar ze allemaal mee bezig zijn. En dat is veel. „Kijk, hier zetten we alvast een partij bollen op potgrond voor de vroege broei. Daarmee kunnen we in november op de markt zijn”, zo vertelt hij tijdens een stop in een van de hallen. Een certificaat op één van de kisten verradt dat de bollen afkomstig zijn uit Nieuw-Zeeland. „Sinds een jaar of tien telen we daar bollen, inmiddels zo'n 80 hectare. In december ga ik er weer voor vier maanden naartoe om de teelt en oogst te begeleiden. Hoewel ik daarvoor mijn vrouw en twee kinderen achter moet laten, is dat wél een hele mooie periode. Vooral omdat

we dit na jaren van pionieren zo goed van de grond hebben kunnen krijgen”, zo glimpt hij.

'Teeltjaar voor tulpen goed verlopen',
lees verder op pagina 3.

'ZORGEN OM HOGE TRIPSDRUK'

„De tripsdruk is dit jaar opnieuw groot. In hyacinten gaat dat op een aantal bedrijven zeker tot problemen leiden - en dan met name in de holbollen”, zegt Klaas Troost van Agrifirm-GMN in Voorhout (Z-H). Omdat er maar zeer beperkt mogelijkheden zijn voor tripsbestrijding in de bewaarcellen, is de inzet van Batavia tijdens het groeiseizoen een goede 'verzekering' voor bollen die niet in de heetstook gaan, zo vindt de bollenspecialist.

'Jonge hyacintebolletjes zijn een biefstuk voor trips', lees verder op pagina 2.

'JONGE HYACINTENBOLLETJES ZIJN EEN BIEFSTUK VOOR TRIPS'

„De tripsdruk is dit jaar opnieuw groot. In hyacinten gaat dat op een aantal bedrijven zeker tot problemen leiden - en dan met name in de holbollen”, zegt Klaas Troost van Agrifirm-GMN in Voorhout (Z-H). Omdat er maar zeer beperkt mogelijkheden zijn voor tripsbestrijding in de bewaarcellen, is de inzet van Batavia tijdens het groeiseizoen een goede ‘verzekeringspremie’ voor bollen die niet in de heetstook gaan, zo vindt de bollenspecialist.

Het is eind augustus en opmerkelijk rustig op het van bedrijfsterrein GMN-Agrifirm in Voorhout. „Zie die rust maar als een soort stilte voor de storm - want over een paar weken loopt het hier af en aan”, zegt Klaas Troost wanneer hij lachend een kop koffie inschenkt. De adviseur doelt op de bolontsmetting die binnenkort weer op gang komt. „Dat is voor ons als adviseur altijd de drukste periode van het jaar.”

Zorgen om bolontsmetting

Troost verwacht dat de vraag naar advies rondom bolontsmetting dit jaar groot zal zijn - zeker nu er weer een belangrijk middel voor de bolontsmetting (*Topsin M, red.*) van de lijst is geschrapt. „Bijna elk jaar valt er wel weer een bolontsmetter af. We hebben nu nog vijf à zes middelen over waarmee we het optimale bad kunnen samenstellen. Dat lukt gelukkig nog steeds, maar met elk wegvallend middel krijg je minder aangrijpingspunten en wordt dat bad toch weer iets minder compleet”, zo uit hij zijn zorgen. Nieuwe biologische middelen en biostimulanten laten op dit vlak als zelfstandig product nog onvoldoende resultaten zien, zo stelt Troost. „Natuurlijk doen we er jaarlijks proeven mee, maar er is op dit moment nog geen bio-middel dat de belangrijke rol van de bestaande middelen kan opvangen. Deze bieden hooguit wat ondersteuning aan de chemie en geven de bollen soms ook nog wat extra weerbaarheid mee. Maar dat is onvoldoende voor een goede en complete bolbescherming. We zullen de beschikbare chemie dus

echt moeten koesteren; met elk middel dat afvalt nemen de risico's verder toe.”

Tripsdruk opnieuw groot

Een ander actueel probleem waar Troost zich eveneens zorgen over maakt is de hoge tripsdruk in hyacint. „Als ik zie hoeveel bestellingen er hier binnen zijn gekomen voor middelen tegen trips, dan mag je wel stellen dat 2022 een echt tripsjaar is”, zo geeft hij de situatie in de afgelopen maanden weer. Door de aanhoudende druk in onder meer snijbloemen en vaste planten verwacht hij dat de problemen met trips nog wel eens flink kunnen doorzetten in de bewaring, zeker wanneer de bollen wat langer op het land hebben gelegen. „Ze kruipen dan in de neuzen of zitten gewoon aan de buitenkant van bol. Daardoor kun je tamelijk ongemerkt toch trips mee naar binnen slepen. En zijn ze eenmaal in de bewaring, dan kun je er eigenlijk niks meer aan doen.”

Troost benadrukt overigens dat de problemen met trips meestal behoorlijk regio- en bedrijfsgebonden zijn. „Vooral bedrijven met veel bomen, struiken of bosschages in de directe omgeving kunnen er veel last van hebben. Al dat groen vormt immers een ideale schuilplaats voor dit beestje. Staat de luchtinlaat van bewaarcellen dan ook nog eens in die richting, dan is het erg lastig om trips buiten de deur te houden”, zo weet de adviseur. Hoewel er goede resultaten worden behaald met het aanbrengen van zeer fijnmazig tripsgaas voor de aanzuigopeningen, ziet hij dat het soms

Klaas Troost is specialist bloembollen bij Agrifirm-GMN.

lastig is om hiermee voldoende droogcapaciteit te genereren. „Vooral bij de start van het drogen wordt deze daarom nog wel eens even weggelaten, waardoor trips toch even de kans krijgt om de bewaring binnen te glijpen.” Met name de holbollen zijn volgens Troost een aantrekkelijke buit voor trips. „Wat dat betreft zijn die jonge hyacintenbolletjes net een biefstuk voor de trips; ze gaan er massaal op zitten.”

Voorkeur voor Batavia

Voor wat betreft de bestrijding van trips tijdens de veldperiode zijn er meerdere (chemische) opties mogelijk, al heeft Troost wel een duidelijke voorkeur voor het middel Batavia. Hij legt uit: „Batavia is op dit moment het enige systemische middel naar de bol tegen trips. De werkzame stof spirotetramat trekt in de bol en geeft daardoor een zeer langdurige werking. Vroege besmetting - tot pakweg eind september/begin oktober - krijgen daardoor feitelijk geen kans.” Een andere plus van Batavia is dat het ook effectief is tegen dwergicaden die zogenaamde Lissers (*door fytoplasma aangetaste planten, red.*) kunnen veroorzaken. Vooral op bedrijven in De Zuid (waar infecties relatief het vaakst voorkomen) met rondom ook nog eens veel bomen en struiken is dat een reëel risico.

Volledig veilig

Troost vertelt dat Batavia vier jaar lang in proeven heeft gelegen en dat hieruit is gebleken dat het middel tijdens de uitbloei geen schade veroorzaakt aan de nagels. „Het middel is dus volledig veilig voor gebruik”, zo benadrukt hij nog maar eens. Wél moet er rekening mee worden gehouden dat Batavia pas na de bloei kan worden ingezet en dat het middel een wat trage start kent, omdat de werkzame stof spirotetramat tijd nodig heeft om zich door de plant te verplaatsen en werkzaam te worden. „Het kan dus nodig zijn om vooraf nog een ander, direct werkend middel te gebruiken”, aldus Troost. In de praktijk ziet de adviseur vooral dat (grotere) bedrijven met een wat groter ‘tripsrisico’ voor Batavia kiezen. „Voor deze bedrijven is het een hele mooie verzekeringspremie voor het broei-assortiment en de werkbollen”, zo stelt hij. Tot slot benadrukt hij nog een keer dat tripsschade grote gevolgen kan hebben voor het bedrijf. „Komen ze in je werkbollen, dan is de schade meteen groot en loop je al gauw een of meerdere jaargangen achter de feiten aan.”

'ALLE MIDDELEN HARD NODIG BIJ DE LUISBESTRIJDING'

„Met schoon plantgoed beginnen, vanaf opkomst een dekkend olie-schema aanhouden en elke twee weken een luisdoder toepassen. En misschien wel het allerbelangrijkste: heel consequent hieraan vasthouden.” Sander Veldboer uit Wilbertoord (N-Br.) schetst in een paar zinnen hoe hij tegen de luisbestrijding in lelies aan kijkt. Bij de onkruid- of schimmelbestrijding durft hij nog wel eens wat weg te laten. „Maar met de virusbestrijding is er maar één keus: volledige bescherming.”

„Deze lelies zijn echt gigantisch hard gegroeid de laatste weken. Kijk, er zitten nu al knoppen in. Ik denk dat we hier toch drie weken eerder aan het koppen zijn dan vorig jaar.” Sander Veldboer is duidelijk tevreden wanneer hij half juni samen met adviseur Marco Oostdam van Agroburen door een perceel éénjarige OT's loopt. Op de achtergrond rijdt medewerker Joris Nabuurs net het perceel in om tegen vuur, virus en onkruid te spuiten. Volgens Oostdam is dit hard nodig om de weelderige groei bij te benen en virus en vuur buiten het gewas te houden. Ook wijst hij en passant op wat zwaluwtong en varkensgras dat her en der op het perceel te vinden is. „Een rechtstreeks het gevolg van het verdwijnen van het middel Asulam. Hopelijk krijgen we de komende jaren niet al te veel van dat soort gaten in ons middelenpakket, want dat maakt de teelt toch telkens weer wat lastiger”, zo stelt de adviseur. Veldboer knikt en noemt in dit kader ook het wegvallen van mancozeb tegen vuur. „Een flinke adering voor de sector; vooral omdat dit middel altijd een zekerheidsje is geweest in de strijd tegen Botrytis. Al met al wordt de gewasbescherming steeds complexer, onzekerder - en ook duurder. Met de huidige, goede markt kunnen we dat nog dragen, maar wanneer

Sander Veldboer (rechts) en Marco Oostdam

de prijzen weer teruggaan naar normaal en de kosten blijven stijgen, wordt het nog een hele toer om tegen een acceptabele kostprijs kwaliteitsbollen te telen.”

Lelies op een landgoed

Al pratende valt op dat bij Veldboer de Brabantse tongval ontbreekt. Daarmee geconfronteerd lacht hij en vertelt: „Mijn ouders zijn hier in 1999 vanuit Wieringerwerf neergestreken. Daarvoor teelden we ook al wat lelies in Brabant en daar hadden we goede ervaringen mee. Vandaar dat we ons hier in Wilbertoord gevestigd hebben. De grond is hier zeer geschikt en het is ook even wat warmer dan in Noord-Holland. Prima omstandigheden dus om lelies te telen.”

‘Er lijkt een hoop moois aan te komen...’, wilt u de volledige reportage lezen? Scan de QR-code

'TEELTJAAR VOOR TULPEN GOED VERLOPEN'

Hoewel Schouten Tulips door de jaren heen een internationaal opererend bedrijf is geworden, blijft de bollenteelt in eigen land een belangrijke basis. Naast thuishaven West-Friesland, worden er bollen geteeld in Flevoland, Zeeland en Drenthe; alles bij elkaar zo'n 135 hectare. Wanneer het afgelopen teeltseizoen aan de orde komt, toont Boy zich redelijk tevreden over het verloop. „Hoewel het weer behoorlijk grillig is geweest, zijn er maar weinig ongelukken gebeurd. Her en der zijn er wat hoekjes met water- en hagelschade, maar ernstig is het nergens. Verder is de onkruid-, ziekten- en plaagbestrijding zonder noemenswaardige problemen verlopen en hebben we een prima selectieperiode achter de rug.” Het meest lastig was de start van het rooiseizoen, waarbij het soms zoeken was naar rooibare percelen. „Gelukkig kunnen we onze machines gemakkelijk en vlot verplaatsen, maar liever blijf je in één gebied om vlot door te kunnen rooien”, zo blikt Boy terug. Voor wat betreft de opbrengst ziet hij een tamelijk grillig beeld. Zo vielen de percelen in Zeeland dit jaar wat tegen, waren die in West-Friesland gewoon goed en die in Flevoland nogal wisselend. „Al met al levert dat tamelijk normale oogst op - met uitschieters naar boven en naar beneden”, aldus de jonge ondernemer.

Sterk gestegen kostprijs baart zorgen

Gevraagd naar de belangrijkste uitdagingen voor het bedrijf, noemt Boy als eerste de sterk gestegen kostprijs. Met name de energieprijzen zijn daarbij een zeer zwaar wegende en ook nog eens uiterst onvoorspelbare factor. „Op ons bedrijf is daar continu iemand mee bezig, waardoor we snel kunnen anticiperen op veranderingen. Maar er zijn ook genoeg bedrijven die het veel meer op zich af laten komen. Daar maak ik me toch wel wat zorgen over. Je móet je kostprijs weten om je

product minimaal dekkend - en liefst natuurlijk meer - te kunnen verkopen. Om de sterk gestegen gasprijzen op te kunnen vangen moet je nu al 1,2 tot 1,5 cent per steel extra rekenen. En dan heb ik het nog niet over de lonen en andere productiemiddelen, want ook daarvan zijn de kosten allemaal omhoog gegaan. Ik denk dat we die noodkreet nog wel wat meer naar voren mogen schuiven, anders vrees ik dat we onszelf als sector tekort gaan doen.”

Gewasbescherming in het nauw

Een andere zorg is de gewasbescherming - en dan met name het wegvallen van middelen. Hoewel Boy aangeeft graag mee te willen bewegen naar een groenere en minder milieubelastende teelt, ziet hij dat het behoorlijk lastig is om dit in praktijk te brengen. Als voorbeeld haalt hij het recente verbod op mancozeb aan. „Ik wil niet meteen tornen aan de redenen voor dit verbod, maar zie wel dat het alternatief - meer combinaties van middelen gebruiken met hooguit hetzelfde resultaat - geen milieuwinst oplevert. Bovendien ziet de burger ons nog vaker naar het veld rijden om te spuiten. Hoewel we daar goede redenen voor hebben, wordt dit vaak geïnterpreteerd als 'nóg meer chemie in de bollen'. Dat helpt niet mee om een positief beeld van de tulpenteelt te houden.” Ook het aanstaande verbod op Movento (vanaf 2025, red.) zal volgens hem niet bijdragen aan vergroening van de teelt. „Movento is in mijn ogen een relatief milieuvriendelijk en ook nog eens een superefficiënt middel om te gebruiken. Ook hier is het vooruitzicht: meer milieubelastende vervangers toepassen en daardoor juist minder milieuwinst boeken. Dat kan toch niet de bedoeling zijn?” Dat bollen telen zonder chemie een 'gigantische

Boy Schouten is mede-eigenaar van Schouten Tulips in Zwaagdijk (N-H). Binnen Nederland teelt het bedrijf jaarlijks zo'n 135 hectare tulpen, verdeeld over West-Friesland, Flevoland, Zeeland en Drenthe. Daarnaast wordt er - in diverse samenwerkingsverbanden - nog zo'n 80 hectare tulpen in Nieuw-Zeeland verbouwd en ook nog zo'n 10 hectare in de omgeving van Bordeaux (Frankrijk). Verder worden er jaarlijks ongeveer 60 miljoen tulpen gebroeid op drie verschillende locaties. Overige activiteiten van het bedrijf zijn de teelt van biologische tulpen (ca. 8 ha, onder de naam Ecoflora) en pioenrozen (ca. 17 ha).

opgave' is, ervaart hij ook bij de biologische bollentak van het bedrijf. Hoewel deze bedrijfstak (met 8 ha bollen) nog in pioniersfase zit, merkt Boy dat het uitermate lastig is om zonder chemie voldoende opbrengst en kwaliteit te realiseren. „Ik wil best zonder chemie telen, maar dan moet daar ook voldoende rendement en consumenteninteresse tegenover staan. Dat is nu beide niet het geval. We hebben kortom nog een hele lange weg te gaan wil deze tak zowel letterlijk als figuurlijk tot bloei kunnen komen.”

Medewerkers lezen een partij Sun Lover na. Deze gaan weg voor de handel.

Een in Nieuw-Zeeland geteelde partij Columbus wordt op potgrond gezet voor de vroege broeierij.

Zekerheid met Velum Prime

Hoewel Boy naar eigen zeggen bewust bezig is met chemie - en op dit vlak ook ondersteuning krijgt van adviseur Ton Buter van Agrifirm-GMN, bouwt hij toch graag een aantal zekerheden binnen de teelt in. Eén daarvan is het middel Velum Prime dat op een aantal percelen als een soort 'verzekeringspremie' tegen aaltjes wordt ingezet. „Hoewel we tot dusver nooit te maken hebben gehad met stengelaaal, blijven we er wel zeer beducht voor. Vooral op zanderige gronden in combinatie met gevoelige soorten en op gronden waarvan we de geschiedenis niet goed kennen zetten we sinds een paar jaar Velum Prime in. Verder passen we het soms toe bij plantgoed waarvan de herkomst onduidelijk is. Je weet nooit of het echt nodig is, maar het geeft wel rust en zekerheid”, zo motiveert Boy de keuze. Hoewel hij de werking tegen aaltjes niet uit eigen ervaring kan bevestigen, ziet hij wél dat Velum Prime de gewassen vitaler en weerbaarder maakt. „Waar we Velum Prime toepassen zien we vaak een beter, sterker wortelgestel.”

Hoopgevende ontwikkelingen

Wanneer het einde van het gesprek nadert, komt Boy graag nog even terug op alle zorgen die hij over de sector geuit heeft. Deze moeten volgens hem nou ook weer niet de overhand krijgen. „Want”, zo benadrukt hij, „Er zijn ook veel mooie en hoopgevende ontwikkelingen gaande die de sector perspectief en draagvlak geven.” Als voorbeeld noemt hij de hoge efficiëntiegraad van de tulpenteelt, waardoor er veel bollen en bloemen per vierkante meter tegen een relatief lage kostprijs geproduceerd kunnen worden. „Mede om die reden verwacht ik dat tulp een gewilde bloem blijft. Je hebt al gauw een mooie bos voor een alleszins redelijke prijs.” Verder verwacht hij veel van automatisering, waardoor het werk lichter wordt en er op termijn met minder personeel gewerkt kan worden. Als voorbeeld noemt hij de opplantrobot die volgend seizoen voor het eerst op bedrijf gaat draaien. „Dat zal vast even wennen zijn, maar het is wel een mooi stukje toekomst waar ik echt naar uitkijk.”

TERUG IN DE TIJD

Bovenkarspel, Noord Holland, september 1941: 'Op de veiling in Bovenkarspel worden bloembollen gesorteerd met behulp van een maatplankje. Op deze manier kunnen de bollen naar grootte worden gesorteerd en gereed gemaakt worden voor transport.'

Nationaal Archief/Spaarnestad Photo/ANP/Polygoon.

COLOFON

Concept en realisatie:

- Bayer CropScience SA-NV

Vormgeving en opmaak:

- StudioCR

Fotografie:

- Bayer CropScience SA-NV

Drukwerk:

- HH Global

Dit is een uitgave van:

Bayer CropScience

Energieweg 1

P.O. Box 231

NL-3640 AE Mijdrecht

www.agro.bayer.nl

Onze gebruiksaanwijzingen, zowel mondeling als schriftelijk verstrekt, berusten op uitgebreide proefnemingen. Wij adviseren naar beste weten volgens kennis van zaken van dit ogenblik, echter zonder daarvoor aansprakelijkheid op ons te nemen, omdat opslag/bewaring en toepassing zich aan onze controle onttrekken. Beschrijvingen van een product, resp. gegevens over de eigenschappen daarvan betekenen niet, dat verantwoordelijkheid wordt gedragen bij eventuele schade. Gebruik gewasbeschermingsmiddelen veilig. Lees vóór gebruik eerst het etiket en de productinformatie.

Bayer CropScience aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid over gepubliceerde uitspraken en/of meningen. Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd of openbaar worden gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van Bayer Crop Science SA-NV.

- **Unieke werking tegen aaltjes**
- **Voor een vitaal gewas**
- **Voor maximale opbrengst**

VELUM[®]
PRIME

Standaard behandeling

Standaard behandeling +

Hoe gezonder het wortelgestel, des te beter de vitaliteit.

Onze strategie met Velum Prime in het dompelbad zorgt voor optimale wortelgroei en bescherming tegen aaltjes.

ZORG VOOR MAXIMALE OPBRENGST DOOR EEN VITALER GEWAS

Standaard behandeling

Standaard behandeling +

Vitalere wortels houden het gewas langer actief. Dat komt de opbrengst ten goede.